

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szerzői jogok gazdasági munkaközösségben

Ügyszám: SZJSZT 33/2001

A bíróság által feltett kérdések:

1. A 28/1981 (IX. 09) Mt. sz. rendelet alapján alapított gazdasági munkaközösség „jogutódja” – mint ilyen – szerzői vagyoni jogok alanyaként szerepelhet-e, vagy szerzői vagyoni jogokat a gazdasági munkaközösség tagjai (jogosultak egyetemlegessége) szereztek-e meg?
2. A gazdasági munkaközösség által 1982. és 1989. között kötött felhasználási szerződésekre az új vagy a régi (1969. évi III. tv.) Szt. rendelkezéseit kell-e alkalmazni, figyelemmel az új szerzői jogi törvény 107. §-ához fűzött kommentárhoz, amely szerint 1999. szeptember 1-től a régi művekre is – anyagi jogi vonatkozásban – az új Szt. rendelkezéseit kell alkalmazni?

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1.a. A gazdasági munkaközösségekről szóló 28/1981. (IX.9.) MT. sz. rendelet (R) 1. § (1) bekezdés értelmében magánszemélyek jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági munkaközösséget hozhattak létre társasági szerződéssel.

E munkaközösségekre a fenti rendeletben foglalt eltérésekkel a polgári jogi társaság szabályait (Ptk. 573-574. §) kellett alkalmazni (R. 2. § (2) bekezdés).

A Ptk. hivatkozott 574. § (4) bekezdése szerint a polgári jogi társaságra – eltérő rendelkezés hiányában – a gazdasági társaságra vonatkozó Ptk-beli szabályokat (568-572. §) kell megfelelően alkalmazni.

A fentiek alapján a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági munkaközösségnek csak a tagjai szerezhettek jogot a Ptk. 334-338 §-ában foglalt, többalanyú kötelelemre vonatkozó szabályok alapján. A szerzői műre vonatkozó felhasználási jog nem osztható szolgáltatásként (LB Pf.IV.20.853/1964.) a jogosultak együttségét alapozná meg (Ptk. 334. § (3) bekezdés).

Megjegyzi az eljáró tanács, hogy a gazdasági munkaközösségek jogállására vonatkozó fent vázolt szabályok jogi jellegű ellentmondásait és gyakorlati nehézségeit az érintettek sok esetben úgy oldották meg, hogy – ahol ez szükséges volt – valamely jogi személyiséggel rendelkező szervvel közösen, annak társaként vagy megbízottjaként jártak el.

Ad 1.b. A szerzői művek felhasználási jogainak megszerzését azonban a kérdésben érintett időszakban hatályban volt jogszabályok magánszemélyek, illetve magánszemélyek társaságai részére nem tették lehetővé. Így pl. irodalmi művek felhasználási jogait az 1/1970. (III.20.)

MM. sz. rendelet 38. §-a értelmében csak jogi személy szerezhette meg. Az alkalmazott grafikai művek felhasználási szerződési feltételeiről szóló 6/1970. (VI.24.) MM. sz. rendelet 2. § (1) bekezdése is részletezi azokat a felhasználókat, akikre a rendelet hatálya kiterjed, s ezek között sincs sem magánszemély, sem magánszemélyek társasága. Ugyanígy rendelkezik a 8/1970. (VI.24.) MM. sz. rendelet 1. § (1) bekezdés (művészi fényképek), a 7/1970. (VI.24.) MM. sz. rendelet (kispasztika, érem, plakett) és a 10/1970. (VI.25.) MM. sz. rendelet (képgrafika) is.

A 23/1986. (VI.26.) MT. sz. rendelet az egyes kulturális tevékenységek folytatásáról szóló rendelet értelmében magánszemély könyv, zenemű, műsoros filmszalag, videokazetta, videolemez, hangszalag (kazetta) és hanglemez-kiadói és sokszorosítói tevékenységet csak a Művelődési Minisztérium hozzájárulásával végezhetett.

Devizakülföldivel a tervszerű devizagazdálkodásról szóló 1974. évi 1. tvr. 5. § (1) bekezdése értelmében devizahatósági engedély volt szükséges minden olyan szerződés megkötéséhez, amelyből tartozás keletkezett. Ennek megfelelően minden szerzői jogi védelemben részesülő mű (kivéve a mozgófényképészeti műveket) bármilyen felhasználására és értékesítésére vonatkozó jogot megszerezni vagy átruházni csak az MNB előzetes engedélyével lehetett, ha az egyik fél devizakülföldi. Az erre irányuló kérelmet a Szerzői Jogvédő Hivatal alapításáról szóló 106/1952. (XII.31.) MT. sz. rendelet 9. §-a értelmében az SzJH útján kellett előterjeszteni.

Ad 1.c. Az eljáró tanács előjáróban megállapítja, hogy 1981-89. között – a gazdasági munkaközösség működése idején – az 1969. évi III. törvény (régii Szjt.) szabályozta a szerzői jogok védelmét Magyarországon. Az ennek végrehajtására kiadott 1/1970. (III.1.) MM. sz. rendelet 3. § (1) bekezdés értelmében magyar nyelvű műnél a szerződés időtartama legfeljebb négy évre, idegen nyelven készült mű esetén legfeljebb hat évre, magyar nyelven már megjelent idegen nyelvű mű esetén pedig legfeljebb nyolc évre terjedhetett.

A fent hivatkozott régi Szjt. 26. § (2) bekezdés kimondta, hogy a felek a szerződéskötés során nem térhetnek el a törvény olyan szabályától, amely az eltérést megtiltja. Az ezekben a rendelkezésekbe ütköző szerződés semmis, helyébe a jogszabály megfelelő rendelkezése lép.

A kiadói szerződések feltételeiről szóló, fent hivatkozott 1/1970. (III.1.) MM. sz. rendelet 1. § (2) bekezdése szerint a rendeletben foglalt szabályozás nem vonatkozik az olyan szerződésekre, amelyekben a felek egyike a devizajogszabályok szerint külföldinek minősül. A fentiek alapján megállapítható, hogy a gazdasági munkaközösség tagjai által magyar szerzőkkel megkötött felhasználási szerződések az adott időtartam lejártával megszűntek és a felhasználási jogok visszaszálltak a szerzőre. A külföldi jogosultakkal megkötött felhasználási szerződések a bennük megállapított időtartamig fennmaradtak (akár határozatlan időtartamig is, azaz az adott mű teljes védelmi idejére kiterjedően). Megjegyzi azonban az eljáró tanács, hogy az előző megállapítások azzal a feltételezéssel irányadók, hogy irodalmi művekre kötött kiadói szerződések eseteiről van szó. Egyéb művek eseteiben ettől eltérő szerződéses feltételek is fennállhattak.

Ad 1.d. A gazdasági munkaközösséget a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (GT.) 87. § (1) bekezdése a közkereseti társaság alfajaként határozza meg, mint olyan közkereseti társaságot, amely kizárólag természetes személyekből áll.

A gazdasági munkaközösség tehát a társaság megszűnésével járó átalakulás [GT. 46. § (1) bekezdés c)] nélkül, mintegy azonos szervezetként folytathatta a gazdasági munkaközösség tevékenységét. Ebbe beletartozhatott az is, hogy a közkereseti társaság rendelkezett a

gazdasági munkaközösség tagjai által megszerzett olyan felhasználási jogokkal (belföldi és külföldi szerzőktől származókkal), amelyek a kérdéses időpontban még nem szálltak vissza a szerzőre.

A közkereseti társaság átalakulása korlátolt felelősségű társasággá azonban már csak a hivatkozott GT. 46. § (1) bekezdés c) pont szerinti megszűnéssel történhetett. Ennek során a gazdasági munkaközösség tagjai által megszerzett, majd a közkereseti társaság által gyakorolt felhasználási jogokat (azokat, amelyek még az átalakulás idején is fennálltak) a régi Szt. 28. § (2) bekezdés értelmében csak a szerző beleegyezésével lehetett volna átruházni az új kft-re. A régi Szt. végrehajtására kiadott 9/1969. (XII.29.) MM. sz. rendelet 22. §-ának rendelkezése a felhasználói oldalon bekövetkező jogutódlást csak erre irányuló jogszabály vagy hatósági rendelkezés alapján ismerte el.

A fentieknek megfelelően – az eljáró tanács álláspontja szerint – megállapítható, hogy a megkeresésben szereplő „B Kft.” csak olyan felhasználói jogokkal rendelkezhetett 2000 januárjában, amelyek 1989 májusában még fennálltak, és amelyeknek átruházásához a „B Kft.” megalakulásakor a szerző hozzájárulását megszerzték, valamint amely felhasználási jogok még 2000-ben is fennálltak.

Ad 2. Az 1999. évi LXXVI. tv. (új Szt.) 107. § (1) bekezdése értelmében az új törvény rendelkezéseit a hatálybalépését követően megkötött felhasználási szerződésekre kell alkalmazni. Míg az anyagi jogok fennálltat, terjedelmét, alanyait a régebbi művekre nézve is az új Szt. szerint kell megítélni, a régi felhasználási szerződések tartalmára, teljesítésére, megszegésére továbbra is a régi Szt. és annak végrehajtási rendeletei az irányadók.

Budapest, 2001. november 21.

Dr. Lindner Gyula
a tanács elnöke

Marácziné dr. Mann Judit
a tanács előadó tagja

Dr. Koltay Krisztina
a tanács szavazó tagja